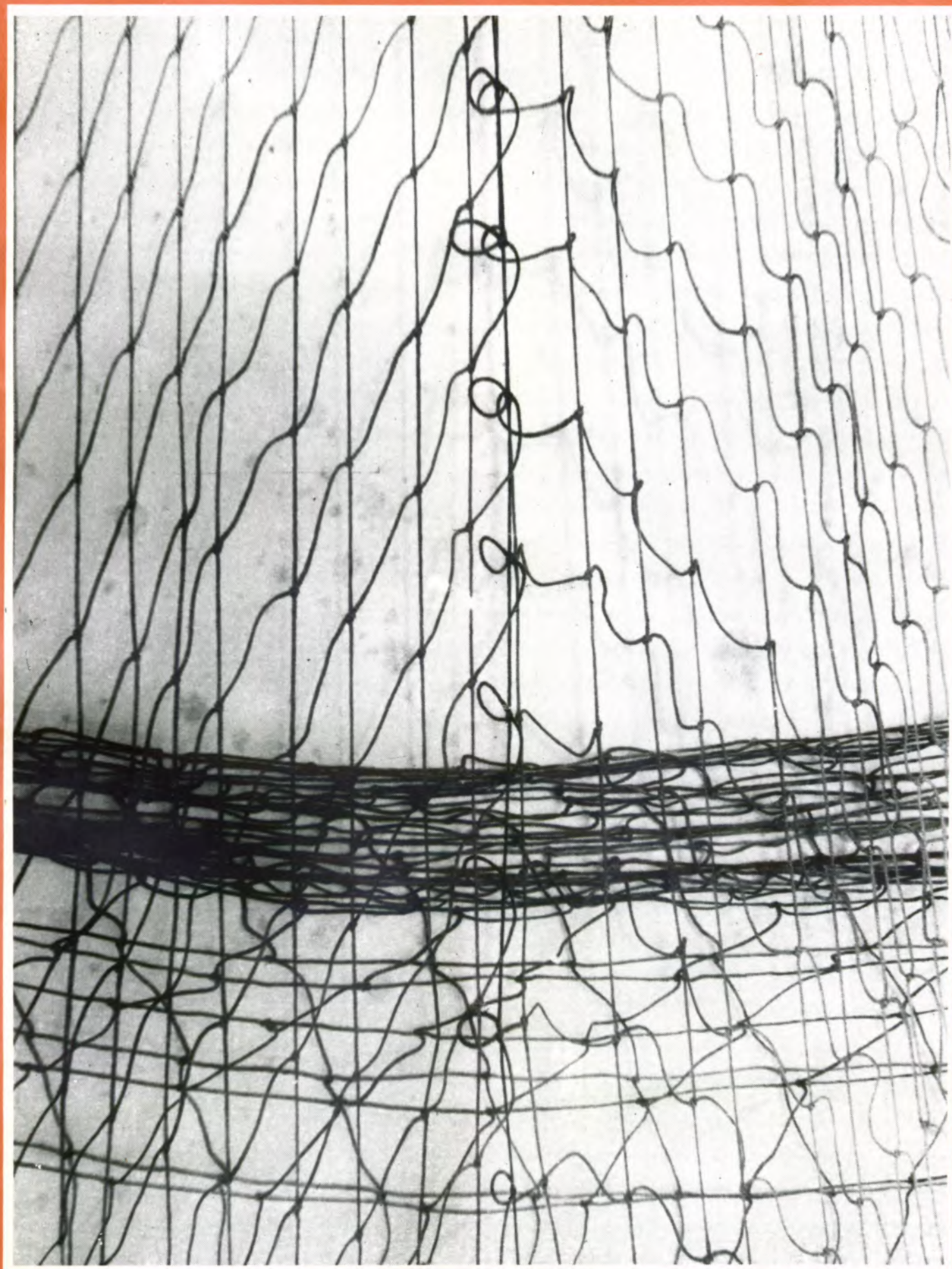

coanegra

Núm. 43 - Octubre 87 - Preu: 100 Ptes.

PRENSA
CORDINA

passatemps
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

perruqueria d' homes

GABRIEL SASTRE

Direcció: Gabriel i Miquel Sastre

*TRACTAMENTS CAPILARS
*TALLS MODERNS
*PERMANENTS
*TINTS

ESTAM AL SEU SERVEI
C/. Bisbe Perelló, 4

Viver HORTUS

tota casta de plantes ornamentals
Amb l'orgull de ser part del poble!

Cami de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79

S'avenc

Plaça d'els Hostals, 22
Tel. 62 09 38

SANTA MARIA DEL CAMÍ

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

Instal.lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal.lacions BOMBES
SUMERGIDES

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.^a
Telèfon 24 68 74
Palma de Mallorca

Carrer Casasnovas, 21
Telèfon 62 06 02
Santa Maria del Camí

Serveis
J.G. Oliver

**FONTANERIA - CALEFACCIÓ
PISCINES - ESTUFES**

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 86
Tel. 62 12 64 - Particular 62 13 36

coanegra

**PUBLICACIÓ
DEL O.C.B.
DE SANTA MARIA
DEL CAMÍ**

DEPÓSIT LEGAL
P.M. 381-1981

EDITA
Obra Cultural Balear
De Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ
Bernat Calafat
Pere Josep Calafat
Magdalena Canyelles
Ramon Canyelles
Mateu Morro
Joan Serra
Mateu Vich

COL·LABOREN
Maria Amengual
Andreu Bestard Mas
Francesc Grimalt
Bartomeu Sastre

FOTOGRAFIES
Rafel Pizà

PORTADA
Rafel Pizà

**REDACCIÓ,
ADMINISTRACIÓ
I PUBLICITAT**
Joan Alcover, 11
07320 Santa Maria del Camí

IMPRESA A
Informacions Llevant S.A.
Passeig Ferrocarri, 1
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles firmats en aquesta revista sols expressen l'opinió dels seus autors.

EDITORIAL

EL PARLAMENT INTERVÉ

En aquesta revista ens hem ocupat diferents cops de la polèmica autopista de Marratxí a Inca, i ara una vegada més hem de fer esment de la qüestió, ja que una important actuació del Parlament de les Illes Balears afecta l'estat actual de coses respecte a l'autopista.

El 15 d'octubre proppassat el nostre Parlament va aprovar una moció del PSOE (esmenada parcialment pel CDS) en la qual s'encomana al Govern (format per AP i UM) l'elaboració d'un Pla Director de Carreteres, i que mestrestant el Pla no sigui vigent tot nou projecte de construcció de noves carreteres passi per l'aprovació del Parlament.

Això vol dir dues coses: per una part que totes les accions que s'empreguin en matèria de carreteres s'han d'entendre dins una planificació global; per l'altra que el Parlament s'atribueix, mentre no existeixi aquesta planificació, la darrera paraula pel que fa a coses tan prioritàries com les noves obres. És dir, que el projecte d'autopista haurà de passar pel Parlament de les Illes Balears, on AP i UM no hi tenen majoria (ja que la suma dels diputats del PSOE, PSM i CDS és major).

D'una forma desapassionada i serena hem de donar l'enhorabona al nostre Parlament per l'aprovació d'aquesta mesura. Tota acció de govern ha d'estar inserida dins una planificació que miri un poc lluny. No es poden substituir els plans seriosos i reponsables per improvisacions, sense cap ni centener, que no tenen en compte tots els problemes.

Les solucions són urgents, això ningú ho qüestiona, però per moltes urgències que hi hagi no es pot acceptar que qualsevol solució sigui bona. Hi ha remeis que són pitjors que les malalties. I això és el que pensam que significa la projectada autopista. Una inversió tan desproporcionada dels diners públics en un projecte improvisat (fet a la correguda), amb uns costos socials, econòmics i ecològics enormes, no està justificada.

I si qualcú creu que l'única solució a la congestió del tràfic a la carretera d'Inca és l'autopista, ho ha de demostrar. Ho ha de demostrar dins una planificació racional i a llarg termini. I això és el que entenem que demana el Parlament. Una cosa ben assenyada.

Quan el Sr. Saiz diu que aquesta mesura paralitza l'acció del govern no fa més que demagògia. Demagògia de la més barata. Perquè el que paralitza l'acció de govern, en tot cas, és la seva pròpia incapacitat. Incapacitat de planificar i de concebre el territori de Mallorca com una totalitat. No cal donar la culpa dels errors propis a l'oposició parlamentària. El Sr. Saiz ha tengut prou temps d'elaborar un Pla Director Sectorial de Carreteres, i si no ho ha fet únicament és culpa seva i del govern del qual és part des de fa més de quatre anys.

El poble de Mallorca ja és prou madur com per no haver de combregar amb rodes de molí. Exigir que els accions de govern siguin fruit de la planificació no és paralitzar res. I si el Sr. Saiz s'obstina en la defensa a tota ultrança del desastros projecte d'autopista (elaborat i cobrat pel seu company de partit González Ortea) no fa més que obligar-nos a pensar que darrera aquest muntatge n'hi ha molts que hi fan comptes engreixar les seves butxaques. Cosa que no hi ha perquè hagi de pensar ningú si les coses es fan bé, de manera planificada i seriosa. Com la majoria del Parlament reclama.

LA CARRETERA

Aquest darrer més sembla que no ha estat gaire propici a les notícies importants dins el nostre poble. Passades la calor i les festes de l'estiu, començades les classes, i l'Ajuntament amb plenaris bimensuals, collides les ametles, les garroves i vermades les vinyes, les coses han tornat al ritme habitual de tot l'any. Mentrestant, per motius molt diversos, la carretera ha estat notícia.

SIQUIES

El primer motiu, el que tothom ha hagut de patir, han estat les síquies. No sabem per quines tretze ho han deixat fer, però a l'hora d'obrir síquies ho han fet als dos costats a la vegada, cosa que ha fet que la carretera hagi canviat totalment de fesomia per unes quantes setmanes: síquies, pedres, terra, fang, barreres, senyals i papereres per terra, impediend de caminar tranquil·lament per les voreres, per la senzilla raó de què no hi havia voreres, sino unes trinxeres i caramulls de terra dignes d'una pel·lícula de guerra. Només hi faltaven els soldats!. Mentrestant qui volia anar a peu ho havia de fer per damunt l'asfalt, amb el perill que això comporta per la integritat física del vianant; i procurant no dur sabates molt noves, que podien quedar ben empastissades de brutor, sense poder recórrer a la fàcil solució de circular per l'altra vorera, ja que paraula: caòtic. A l'hora d'escriure aquestes retxes encara continua d'aquesta manera, però ja hi ha algunes síquies tapades; i el trànsit i l'estacionament comencen a ser més fàcils. Només un prec: que no es torni repetir una cosa així, per favor!

ACCIDENT

El segon motiu pel qual la carretera ha estat notícia és més trist. Un dia de brusca una nina santamariera, na Beatriz Pedraza, se n'anava cap a escola, però no hi va poder arribar. En travessar la carretera, just devora el cap de cantó amb el carrer de Santa Margalida, va patinar i no va tenir temps d'arribar a l'altre costat quan ja va tenir un cotxe damunt. A conseqüència de l'enganyament na Beatriz ha estat operada del costat. Li han posat una placa, i per sort pareix que la cosa va cap a bé. Des d'aquesta plana desitjam que aviat estiga recuperada de tot.

CARRETERES I AUTOPISTES

Finalment, la carretera ens remet a un altre tema com és el de la política autonòmica. El passat 15 d'octubre el Parlament Balear va aprovar una moció sobre política de carreteres presentada pel PSOE, que comptà amb els vots favorables del CDS, PSM i Entesa de l'Esquerra de Menorca. Aquesta moció afecta de ple el nostre poble i tota la nostra comarca, ja que obliga el Govern Balear a realitzar amb caràcter d'urgència un Pla Director de Carreteres abans de començar qualsevol obra de traçat nou, com és el cas de l'autopista Marratxí-Inca. D'aquesta manera la posada en marxa de les obres de l'autopista queda paralitzada (en no ser que el Parlament aprovi explícitament la seva construcció). La carretera seguirà per tant de moment el seu trànsit actual, però en contrapartida tenim possibilitats reals de què el pla de carreteres alternatiu que reclamen amples sectors de la població encapçalats per l'Associació d'Amics del Raiguer, pugui ésser una realitat, de tal manera que el problema de la carretera d'Inca sigui solucionat d'una manera racional i d'acord amb els interessos de tots els sectors de la població; no necessàriament mitjançant una autopista ni una via de nou traçat. En definitiva: queda oberta la porta a noves alternatives i al debat. Convé que la gent preocupada i/o afectada per la qüestió no baixi les banderes i faci arribar una vegada més a la classe política els seus punts de mira per poder arribar a solucions que convenguin a tothom.

M.V.

FONER

MINYÓ INFANT ESPORT

Plaça dels Hostals, 13 i 15

Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMÍ

**GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN**

EN POQUES PARAULES

VENTADA

Durant els primers dies d'octubre Santa Maria també patí les conseqüències de les fortes ventades que feren destrosses a Mallorca. Així al carrer Jaume I, molts dels arbres joves sembrats quedaren tombats al terra a conseqüència de la velocitat que assolí el vent. Durant els dies següents certs veïnats i personal de l'Ajuntament redreçaren tots els que havien caigut.

EXCURSIÓ PARROQUIAL

Com ja és tradicional, la Parròquia organitzà una eixida dels feels el dia 12 d'octubre. Enguany es visità La Seu i el seu museu -per ser el 400 aniversari de la seva construcció-, després dinaren al restaurant La Ponderosa i final de festa. Partiren de davant la Parròquia uns 8 autocars amb prop d'un milenar de persones.

FRUSTRAT CINEMA

El primer divendres d'octubre segons unes fotocòpies repartides per les cases s'anunciava una sessió de cinema infantil a l'Edifici Municipal, amb sorpreses incloses. Quina no fou la sorpresa de la gernació d'infants congregats a la sala de conferències de l'Edifici Municipal quan cap de les pel·lícules anunciades es projectà, i quan no es va veure cap pel·lícula sencera sino trossos diversos de diverses pel·lícules. No hi ha altre paraula per definir-lo: fou una presa de pèl. A més a més les pel·lícules no eren infantils sinó de violència i agressivitat. D'altra part, fins a quin punt és ètic que un senyor faci pagar entrada per veure pel·lícules dins un Edifici que és del poble. Els responsables del govern de l'Ajuntament en principi no haurien de permetre que un particular faci negoci dins unes instal·lacions municipals. A més a més si l'espectacle ofert no era propi per infants i en resum fou una autèntica estafa, i així ho han comentat diverses mares.

REMODELACIONS

Quan a altres moments hem afirmat que Santa Maria viu una eufòria comercial amb contínues obertures de nous locals no anàvem massa desencaminats, i sobre tot ara que hi ha hagut tota una sèrie de comerços antics que han realitzats obres de millora i reacondicionament del seu interior. Tres són els locals que han canviat el seu «look», per una part S'Avenc que ha realitzat una neteja profunda del local i ha canviat el mobiliari; la merceria Mari-Rosa -Can Cases- també ha realitzat obres de millora a la part de la tenda que està al carrer llarg tant a l'exterior com a l'interior aconseguint aires moderns; i les obres de construcció de gairebé un nou Cafè Can Beia ja que poc té a veure amb l'antic Bar, així tant la façana com l'interior són distints i millors, amb motiu de la reobertura els propietaris convidaren a tothom a un refresc el dimarts dia 13.

CLUB DE DARDS

Un grup de 12 inquiets santamariers han posat en funcionament un club de dards amateur, que té el seu local social al Bar Espanya, de moment jugant a la cate-

goria regional 2a-B, malgrat que de moment la sort no els acompanya massa tenen molta d'esperança d'obtenir una bona classificació. D'altra part conviden a tots els aficionats als dards a apuntar-se a aquesta aventura.

SANTAMARIERS A L'HIPÒDROM

El propassat diumenge dia 11 d'octubre se celebrava a l'Hipòdrom de Son Pardo el Campionat de Balears de Cavalls de Pura Raça Àrab. Com cada any la granja Martensson -afincada a Santa Maria- aconseguí diversos premis, concretament el campió de mascles i el subcampió de femelles. El fet més destacable fou la presència de molts d'aficionats santamariers que ja tenen cavalls, malgrat, -això sí- que no participassin al concurs.

La casa Martensson ha estat també notícia per haver rebut fa pocs dies per part de l'Associació de Cria Cavallina el premi a la millor ramaderia de l'any de tot Espanya.

BUNYOLADA

Quan surti al carrer aquest número de COANEGRA, l'Associació de la Tercera Edat ja haurà celebrat la Festa de les Verges el dimecres dia 21, amb l'actuació del grup de ball de bot Tany Novells -dirigit per na Maria Santandreu- i amb bunyols per a tots els socis, la festa està patrocinada per La Caixa. Suposam que el sarau dels vells a la seva llar fou alegre. També que els carrers santamariers en ocasió de la nit de les verges s'ompliran de joves que més o menys desafinats cantaran les serenates, un antic costum que any rera any té menys força i menys continuadors.

CASSETTE DE COANEGRA

Davant les nombroses demandes de cassettes, el grup de música *Coanegra* pròximament també treurà al carrer les cançons del seu disc en versió cassette, així també els podrem gaudir conduint els automòbils. D'altra banda el passat dia 6 de Setembre a les 18 hores, poguérem disfrutar veient-los al programa *Música vista* de TV3.

MIGJORN

El Grup D'Esplai Migjorn ens ha comunicat que iniciarà les activitats d'esplai el proper dissabte dia 31 d'octubre a les 4 de l'horabaixa a l'edifici municipal.

REDACCIÓ

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS:

Guillem Vidal Ferragut (14.9.87)
Maria Teresa Matas Fonoyet (29.9.87)
Apolònia Jiménez Rosselló (9.10.87)

DEFUNCIONS

Josep Calafat Mesquida (1.8.1911-14.9.87)

MATRIMONIS

Francesc Manuel Ramis González i Catalina Cabot Canyelles (12.10.87)

ENTREVISTA

«GUILLEM BUJOSA, NOU ARQUITECTE MUNICIPAL»

En Guillem Bujosa és el nou arquitecte de Sta. Maria del Camí. Té 35 anys i estudià la carrera a Barcelona. L'any 78 es traslladà als Estats Units de Nordamèrica i allà completà la seva formació i al mateix temps treballà a diferents despatxos d'arquitectes durant cinc anys, fins que tornà a Mallorca per exercir la seva professió. Interessat per l'urbanisme, sol·licità la plaça d'arquitecte de la nostra vila i la obtingué, amb una certa sorpresa per part seva.

Una qüestió prèvia:

-Fins a quin punt els arquitectes són també urbanistes?

-L'urbanisme és una disciplina de l'arquitectura, precisament una de les que més m'interessen. Per la seva formació, els arquitectes són els més indicats per a tractar d'urbanisme. Tot i això, he vist algun pla d'ordenació urbana elaborat per enginyers, però em sembla que la preparació dels enginyers no és l'apropiada per a aquests temes.

-Quina és la tasca de l'arquitectura municipal?

-Ordenar el poble, donant unes pautes de creixement i procurant establir uns serveis i unes infraestructures adequades. La missió fonamental és informar aquests temes i les obres quan l'A-

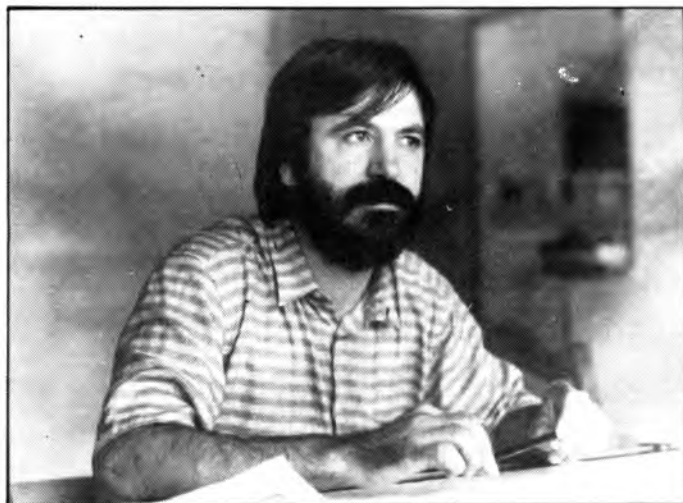
juntament així ho reclama. És una feina de caire tècnic estrictament i no decisòria políticament.

-Quins problemes urbanístics veus a la nostra vila?

-Sta. Maria és un poble amb molt de caràcter i no hi veig problemes morfològic forts. Té, això sí, dos límits importants: l'autopista i el tren. El desenvolupament urbanístic de la vila dependrà de l'aprovació definitiva de les Normes Subsidiàries, que s'hauran de tornar a presentar davant la Comissió Provincial d'Urbanisme abans de Nadal.

-Què me'n dius, de les NN.SS. i dels temes més polèmics que toquen: la urbanització de Ca'n Borreó i la via de cintura?

-No en puc parlar gaire

perquè les NN.SS. tot just les he començades a estudiar. Sé que l'arquitecte municipal anterior no participà en la seva elaboració i potser hauria estat convenient. De Ca'n Borreó, a la memòria s'explica que hi ha una certa tendència a construir allà i es parla també de microclima, s'ha de tenir en compte la barrera que suposa el tren i l'allargament del casc que suposa la urbanització de Ca'n Borreó. No sé, ho hauria d'anar a veure «in situ», ara mateix no tenc elements

de judici suficients per donar una opinió damunt el tema, que és tot el que jo podria fer en tot cas. De la via de cintura he de dir que em sembla malament, però és que a mi em semblen malament totes les vies de cintura. Consider que més que solucionar un problema el que fan és plantejar-lo. Creen una demanda de circulació que és completament artificial i després resulta que mai n'hi ha a bastament. Estic fart de fer les avingudes de Palma amunt i avall sense

CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTES

Mateu Juan Matas

DIRECTOR

Barceló i Combis, 10

PALMA DE MALLORCA

Telèfon 46 52 11

Botiga
de
Llana
i Fils

Plaça Hostals, 55

Santa Maria del Camí

que això em resolgui res.

-Protecció de les construccions del segle XVII al casc antic de Sta. Maria.

-He vist el catàleg d'aquests edificis, que per cert em sembla una feina molt ben feta. Hi ha cases a protegir, certament, perquè hi ha construccions molt estimables: la mateixa Casa de la Vila n'és un exemple molt valuós. Però també és cert que en parlar de protecció a vegades es fa molta demagògia. Hem de distingir lo bo. En parlar d'estil mallorquí, per exemple, s'hi aboquen tot una sèrie de tòpics sense tenir en compte que a vegades invocant l'anomenat estil mallorquí s'han fet i s'estan fent coses horribles. De la mateixa manera, en quí s'han fet i s'estan fent coses horribles. De la mateixa manera, en parlar de protecció hem de saber destriar allò que val la pena protegir.

-Vivim en un enrevesat teixit de normes urbanístiques. Què en penses?

-Als grecs no els calien normes urbanístiques perquè tenien prou sensibilitat per no haver-ne de mester. De fet, pens que concretitzar massa multiplicant la normativa tal i com es fa aquí és absurd. A altres països com Anglaterra i els Estats Units, per exemple, no hi ha aquesta proliferació de normes i confien més en la tradició, ben entesa, i la sensibilitat dels urbanistes. No diuen si el water ha de tenir 3 metres o quatre o si hi ha d'haver 7 porxos, sino que es mouen en termes més relatius que són el veritable llenguatge de l'arquitectura. Les mateixes NN.SS. de Sta. Maria són un poc restrictives.

-Arquitectura i paisatge

-L'arquitectura sempre espenya el paisatge, però

com que no queda més remei que construir, aleshores es tracta de fer-ho procurant infligir el menor mal possible, i per això cal sobretot entendre bé la topografia.

-Com valoren l'arquitectura que tenim a Mallorca?

-Una passada total, una destrosa brutal. Amb l'arribada del fenomen turístic lo seu era crear una infraestructura apropiada. Això no es va fer, aquesta infraestructura no existeix i en el seu lloc hi ha una mena de superestructura «xapussera». No hi ha hagut una planificació sèrie, no tenim fonaments.

-Ets partidari del «creixement zero» a la costa mallorquina?

-Tenint en compte lo dit abans i la saturació existent, soc partidari de l'opció «zero» fins que no es faci una bona planificació amb les idees clares. Amb tot, això és impossible, perquè hom no pot aturar l'activitat del sector. Mallorca és una illa turística, aquest és un fet objectiu

que hem d'assumir. Els europeus són una comunitat desenvolupada i Mallorca, independentment de que sigui guapa, dolça o encantadora, és el que tenen a mà. Si fa falta 10.000 places hoteleres, el problema és planificar bé la creació d'aquestes places, en els indrets apropiats i amb la infraestructura apropiada.

-Encara hi som a temps de fer aquest replantejament del nostre urbanisme turístic?

-Sí. Les construccions dels anys 60 estan tan mal fetes, en general, que ja estan quedant obsoletes, moltes ja van desaparèixer. Caldrà fer un replantejament i s'hauria de fer bé.

-Posats a posar en marxa aquesta «reconstrucció», Mallorca té necessitat d'un determinat tipus d'arquitectura que respecti la tradició o de diverses arquitectures al mateix temps?

-Evidentment, hi caben moltes arquitectures, a Mallorca. De fet ja les tenim: hi ha edificis de

moltes èpoques i estils. El respecte a la tradició és, en realitat, inevitable, i es fa sempre. Respectar la tradició no consisteix en voler construir avui igual que ho feien els nostres avantpassats, perquè això és impossible de fer-ho bé. Te posaré un exemple de Sta. Maria mateix: l'edifici del Bar Obac és un edifici modern, amb reixats i altres elements suposadament estranys, però és un edifici que respecta la tradició i el seu entorn, i a mi m'agrada molt.

I a nosaltres ens ha agradat molt tenir aquest canvi d'impressions amb en Guillem, i encara potser seguiríem una estona més si no fos perquè li havíem sol·licitat mitja hora o tres quarts i ja li hem robat bastant més d'una hora. Però l'urbanisme és d'una importància fonamental a la vida d'un poble i no seria estrany que algun dia haguéssim de tornar a fer de veure en Guillem. Mentrestant, a reveure!

J.S.M.

NOTES DE TOPONOMIA DE SANTA MARIA (III)

SA QUINTANA

Sa Quintana és una espècia de placeta que hi ha devora Terrades. Es tracta d'un nom ben viu a Santa Maria, encara que els darrers temps ha caigut un poc en desús entre els joves.

Una quintana és, segons el diccionari Alcover-Moll, un tros de terra immediat a una vila o altre nucli de població, i també, entre altres significacions, una pleta situada prop de les cases d'una possessió per tenir-hi ovelles amollades.

És ben segur que en altres temps ni havia quintanes a molts d'indrets, amb la finalitat d'arreglar el bestiar. Sobretot n'hi havia a les alqueries que s'havien establert, és a dir, s'havien subdividit, i els ramats dels diversos propietaris usaven la mateixa quintana. El Paborde Jaume reporta un document de 1294 pel qual Pere Reüll, ciutadà de Mallorca, i Maria la seva muller venen a Miquel Canyelles i els seus 3 parts d'una alqueria a la Parròquia de Santa Maria del Camí, que té per Jaume de Terrades. Aquestes terres confronten «ex una parte in quintaniis comunibus totius dicte alquerie». Es tracta, amb tota seguretat, de Sa

Quintana actual, topònim que podem datar gràcies a aquest document en el s. XIII. En aquest segle la documentació copiada pel Paborde Jaume esmenta altres quintanes. En un document de 1286 hi trobam que una porció de l'Alqueria Cohas (Es Cabàs d'ara) confronta amb la quintana comuna, l'honor de na Jordana, el camí que va la Puig i terra de Jaume Rosich. En altres documents s'anomenen les quintanes de l'alqueria Santa Eugènia.

El 18 de maig de 1585 n'Andreu Canyelles compra una casa amb corral al lloc de Terrades. Confronten amb la plaça del pou, amb cases de Pere Canyelles, amb carreró i amb les quintanes comunes («La vila de Santa Maria del Camí» Josep Capó, vol. I).

El 1729 en Miquel Canyelles del lloc de Terrades té cases i pati que confronten amb camí de Muro i amb sa quintana («La vila de Santa Maria del Camí» Josep Capó, vol. II).

SA QUARTERA

Tots els santamariers s'enorgulleixen de la Casa de la Vila, obra de finals del s. XVII, que en la seva rusticitat i senzillesa

és una bella mostra de l'arquitectura civil mallorquina dels seus temps.

La part baixa de la façana de la Casa de la Vila forma un pòrtic constituït per tres arcades, dues que donen a la Plaça de la Vila i una que dona al camí de Muro (actual carrer Josep Calafat). Aquest pòrtic és conegut des de la seva construc-

ció com Sa Quartera, pronunciat a Santa Maria «Sa Cortera».

Les quarteres eren els edificis públics on antigament es venien els cereals i les llegums. La preocupació de les autoritats perquè el blat es vengués exclusivament a les quarteres és constant. El 29 de maig de 1672 l'Audiència urgeix que no es

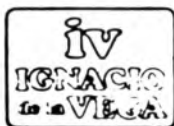

El pòrtic de la Casa de la Vila és conegut amb el nom de Sa Cortera

**AUTÈNTICA SOBRASSADA
MALLORQUINA**

Ignacio de la Vega Elompart

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 104
carretera Palma - Inca
Santa Maria del Camí
07320 - MALLORCA
Tel. 62 01 44

Així es troba avui en dia el Sagrat de la Parròquia

pugui vendre blat a les cases particulars, i que es faci un porxo per quartera. Es veu que els nostres jurats varen tenir poca son (les obres de la Casa de

la Vila no sabem exactament quan començaren, en tot cas sempre després de 1671), i el 1679 l'edifici, amb la quartera ja estava per acabar-se.

ES SAGRAT

Es sagrat és un bocí de terra aferrat a l'església parroquial de Santa Maria, just al costat del camí de Muro. Antiga-

ment es deia Es Fossar i era lloc d'enterraments, encara no fa massa anys, abans que el rector Miquel Rosselló de Can Fundo hi fes el jardí actual, quan es gratava un poc la terra tot d'una sortien ossos.

Un sagrat és una place-ta o trosset de terra devora una església, o en un sentit més exacte la mateixa església (sembla que té l'origen del temps en què els lladres i bandejats podien emparar-se de la justícia dins les esglésies, amb la seguretat que allà no hi serien presos), el sagrat seria en aquest sentit un lloc segur, on no hi ha perill, sobretot d'esser agafats per la justícia.

El 1653 el nostre fossar no estava tancat de paret, i els jurats de la vila prengueren mesures per tancar-lo. El 23 d'abril de 1653 es lloguen carros «per tancar el sementeri», és a dir, per tancar el fossar, el nostre sagrat actual. M.M.M.

CASA DE LA VILA

Canvi a l'Ajuntament

Segons ha pogut saber Coanegra el regidor Macià Capó ha presentat la seva dimissió, per la qual cosa és d'esperar que el següent candidat del CDS, en Joaquim Morales, passi a ocupar el seu lloc. Segons sembla la decisió d'en Macià obeeix a un cert desànim davant els resultats electorals, i també a diferents problemes personals que li impedeixen el poder-se dedicar plenament a la Casa de la Vila.

Baleart 87

L'Ajuntament de Santa Maria tindrà un stand a l'exposició d'artesanía Baleart 87, on hi podran exposar la seva obra tots els artesans de la nostra vila interessats. El cost d'aquest stand serà d'unes 120.000 pts. Una bona cosa si amb això aconseguim promocionar la nostra artesanía.

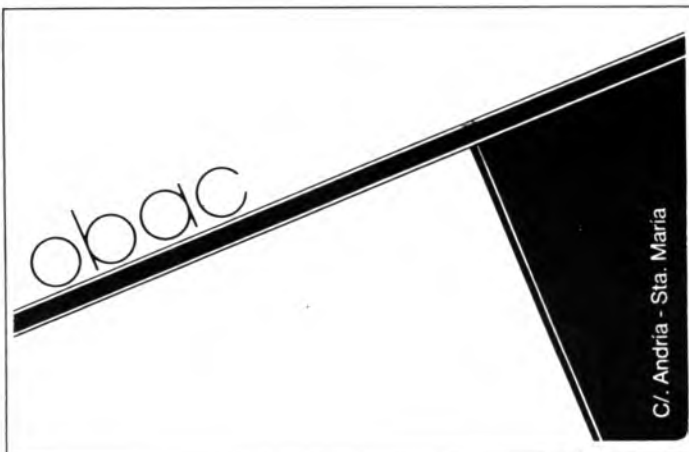
Embelliment dels Hostals

L'Ajuntament d'acord amb els propietaris té el projecte (de moment és sols un projecte) de construir, aprofitant les obres que s'han fet, una espècie de bardissa ajardinada (un «seto» en diuen en castellà) que augmentarà el nivell de les voreres i alhora serà un toc estètic a la zona dels Hostals.

ESCAPULONS

GUILLEM COLOMAR

CADA DIUMENGE A SA PLAÇA

L'ASTOR D'EN PEP SALOM

Haviem quedat citats a la caseta de foravila amb en Pep Salom -més conegut per Pep «Mafó»-, allà ens esperen uns familiars, la seva dona i els seus fills.

Cercam una ombra i en Pep ens comenta com començà aquesta afició que té. Ens diu que com molts d'al·lots de la seva edat «solíem agafar qualque xoriguer i l'ensenyàvem, sempre m'han agradat molt les aus de presa». La nostra intenció bàsica és veure un astor que fa cinc mesos portà d'Aragó.

Li coment a en Pep que li vull fer unes fotos, em contesta que endavant. Ja els tenia davant jo i l'animal se mostra, me diu en Pep, un poc nerviós, la càmera fotogràfica li resulta un objecte estrany. El vaig trobar preciós, i no méstranya gens que a molta gent li agradin ferm aquests animals.

Me va sorprendre com i en quines condicions estava l'astor a dis la gàbia, crec ben cert que a molts de parcs no es troben tant bé, amb un bon troç de gespa i un arbre que li proporciona l'ombra necessària, un poc més enllà hi té una piscineta -on l'únic soci és l'astor- i on se refrescava de bon de veres, sobretot aquests dies passats de l'estiu que feia tanta calor.

Ens diu que és una au de presa/caça -sobretot de conills, emperò encara li mancava ensenyament, la qual cosa no li farà falta ja que sentir parlar en Pep sobre aquestes aus sembla com sentir una enciclopèdia. En aquest punt la seva dona intervé i diu «quan no som aquí per donar-li menjar o per ensenyar-lo, se passa hores

i hores a ca nostra llegint tot lo que trobi que pugui tractar sobre aquestes aus».

- Pep, aquí a Mallorca no hi ha astors, ha estat fàcil dur-lo fins aquí? Has hagut de fer molts de «tràmits»?

- Per tot se necessita paperassa, jo ja feia estona que havia tirat la sol·licitud a través d'ICONA, els quals se posen en connexió amb totes les Autonomies i quan n'hi ha de disponibles t'avisen.

- T'ho duen a casa?

- No, l'has d'anar a cercar, per lo qual comprenc que pot resultar un poc car i enfitós tot aquest garbull. Jo el vaig anar a cercar amb el meu cotxo amb el vaixell.

- Te posen moltes d'emperons?

- No, sempre que estiguis disposat a fer lo que ICONA te digui, com és tenir la gàbia en condicions, amb gespa...etc.

- Podríem dir, així com

tu el tens? no?

- Potser sí, han de cuidar-ho tot al màxim, com pot ser el menjar: li he de donar sempre carn crua lo més variada possible, i te diuen que no l'has de domesticar de demés, ja que en cas d'amollar-lo de bell nou s'ha de saber desfer dins la llibertat.

En Pep xerra del seu astor com si es tractàs de qualque cosa molt especial, i no és d'estranyar que quan el va dur d'Aragó, a Santa Maria li fes un niu simulat al seu real, perquè tan sols era una bollera de plomes blanques. I així dia a dia fins els dos mesos en què començà a vestir-se de gala, les plomes li tornaren de color. També ens comenta que els ulls, com el plomatge, també canvien de color de grisos a verds i després a com a vermells. Si són mascles són més petits que els femelles. Als 13 mesos ja esdevenen adults, i solen viure uns 20 anys.

- Ja que ICONA vos exigeix tant, vos ajuda amb qualque cosa? Vos controla?

- Mira, si per exemple me n'adon que està malalt, podem consultar els seus menescals, emperò lo més lògic per fer més via, tu mateix vas a qualcun directament. En quant al control, sols hi ha inspeccions per veure si ho tens tot en regla, es una cosa així com si t'ho deixassin, en cas de mort has de presentar tots els seus papers a ICONA.

- Això pot ser molest.

- A mi no, que m'agraden tant i no me sap gens de greu tenir-lo tot com ells diuen, emperò per qualcú pot ser un poc molest totes aquestes condicions, lo que fa que sovint sovint entrin animals il·legalment.

Bé Pep, gràcies per aquesta conversa, ens despedim desitjant-li que caci molt.

MAC

CAMPANES | CAMPANARS DE SANTA MARIA

**ASSOCIACIÓ
PREMSA FORANA**

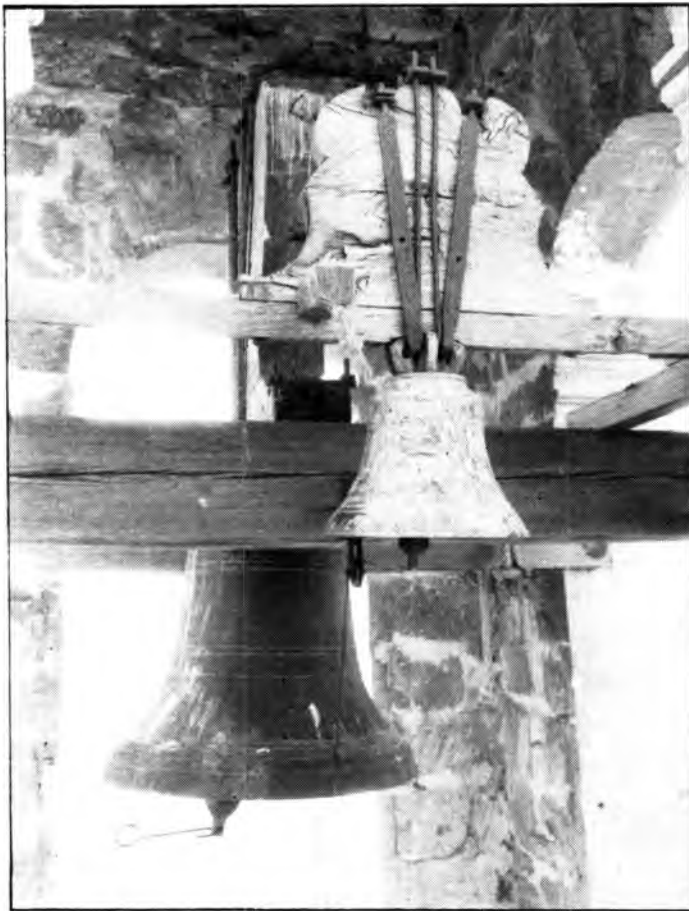
GOVERN BALEAR
Conselleria d'Educació
i Cultura

Les campanes han estat molt importants en la vida del poble. Han regulat els ritmes de la vida col·lectiva i han anunciat les festes i les desgràcies. Han estat els tam-tan de la nostra cultura. El poble viu amb elles, les bateja i les coneix, una per una..

Les campanes, els antics «senys», tenen normalment dos noms. D'una part el nom que Moreu-Rey anomena «de baptisme o de fonts», que és el que s'imposa oficialment, mitjançant la tradició litúrgica catòlica de l'anomenat «bateig» de la campana. Aquest nom, que queda gravat, sol esser el de la Verge o el d'un sant o d'una santa protectors. De l'altra part hi ha el malnom, el nom que empra el poble. Encara que a vegades el nom de baptisme i el malnom poden coincidir, com és el cas de n'Eloi de la Seu, o el Big Ben de Londres.

Antigament l'ús de les campanes era tan essencial que a cada poble hi havia un campaner encarregat de tocar-les. Més tard aquesta feina passà a esser competència de l'escolà major, i ben sovint dels escolanets.

Al costat de les campanes hi ha ses matraques, un ormeig de fusta que té unes maces que produeixen un so sec. Les matraques substituïen les campanes els dies de dol de la Setmana Santa. Fins i tot, en aquestes dates, el «sanctus» era tocat dins l'església amb unes petites matraques.

Aquestes són les dues campanes que hi ha al Convent

Ventar les campanes

Començar a tocar les campanes es diu *alçar les campanes*. Quan es fa pujar la campana sobre el seu eix, restant amb la boca per amunt, i després es deixa caure, es diu *ventar les campanes*. Si es fa voltar la campana sobre el seu eix, fent donar un giravolt complet, «una volta de campana», es diu *voltar les campanes o tocar voltat*. Els bons campaners encara poden arribar a un nivell més alt de sofisticació. Si es fa voltar la campana, amb el batall lliure, sobre el seu eix i se sap fer-la quedar immòbil a l'aire es diu *assegurar la campana*. Alçar, ventar i voltar les campanes comporta un tocar pausat. Tocar les campanes aviat és fer-les *repicar*.

Les campanes del Convent

El convent i l'església

del mínims és una obra de finals del XVII, sota la direcció del mestre Lluç Mesquida. En el mapa de Mallorca del cardenal Despuig (1784) es veu el campanar ja construït, amb una cúpula més senzilla que l'actual. L'interessant acabat que fa del nostre cloquer un dels més suggestius de la part forana és un treball de finals del segle passat, possiblement obra de Pere d'Alcàntara Penya.

A l'església del convent hi ha dues campanes. La primera és la que té per nom «Catalina - Mariano» i data de 1.855. El nom fa referència a Marià Conrado i Asprer de Neuburg, marquès de la Fonsanta, i a la seva esposa Catalina Contestí, propietaris aleshores de l'església i el convent.

La campana major nom «Maria Victoria» i fou beneïda el 30 de setembre de 1.894 (probablement alhora que la cúpula del

campanar). A la missa major d'aquest acte hi predicà Costa i Llobera, el qual en atenció als marquesos de la Fonsanta compongué un poemeta, descobert fa uns anys per Josep Capó anotat a un llibre d'ingressos i despeses.

*Esposos, por monumento
De vuestra unión bendecida
Legais al noble Convento
Este bronce, el instrumento
Del poema de la vida.*

Diu, entre altres versos castellans, Costa i Llobera, reflectint la relació estreta entre les campanes i la regularitat quotidiana dels ritmes vitals.

Les campanes de la Parròquia

La Parròquia de Santa Maria és obra de començament del XVIII. El campanar és d'una etapa més tardana. Fou el 3 de maig de 1.751 quan es començà el campanar i el 18 d'agost de 1753 s'hi col·locà la bola al cim. El 21 de gener de 1.756 es compren les matraques pel campanar. L'autor dels plànols fou Fra Albert Borguny, i el mestre d'obres és Miquel Garcies, gendre de Lluç Mesquida.

En aquest cloquer hi ha tres campanes. Els seus noms populars són: «sa campana grossa», «sa campana petita», i «sa

campana mitjancera». La campana mitjancera du la data de 1.815 i va esser batiada amb el nom de «Bàrbara». Sobre la petita a horoes d'ara em manquen dades. La grossa nom «Concepció», i fou fosa a Barcelona per Isidre Vallès l'agost de 1.868. Arribà a Santa Maria el 5 de setembre de 1.868, i fou beneïda pel rector Caldentey el 13 de setembre, dia del Santíssim nom de Maria. La pujada dalt del campanar fou el 22 de setembre, es tractava d'aixecar un pes de 30 quintars, 1 rova i 20 lliures catalanes. El batall feia (i fa) 2 roves. No hi hagué problema, el rector Caldentey anota a una carta «el pueblo se reunió en masa». Compa-regué una generació, i la pujaren en cinc minuts.

Tocs de les campanes de Santa Maria

Fins no fa massa anys els campanes indicaven al poble moltes coses. Cada missatge comportava uns tocs diferents, combinant les diverses campanes i les maneres de tocar-les, i la gent els coneixia perfectament. Per descomptat que no hi havia els renous que hi ha ara. La meua padrina em contava que de Santa Maria sentien els tocs de les campanes de Consell i

Detall de la campana grossa del convent, on es pot veure gravat el seu nom, Maria Victòria

En aquesta fotografia es veuen les tres campanes de la Parròquia

de Sant Marçal. Faré un repàs a alguns d'aquests tocs.

Toc de foc. Trets seguits de la campana grossa.

Toc de mort. Trets amb les tres campanes tot l'horabaixa.

Toc de combregar. Trets de la campana mitjancera.

Toc d'extramaució. Trets de la campana mitjancera. Però amb diverses variacions. De la vila, si la persona vivia al poble. De Fora Vila, si no vivia dins el poble. D'home la campana tocava tres vegades. De dona, la campana tocava dues vegades. D'albat o d'infant petit, si es tractava d'un infantó.

Toc de la Queda. A l'hivern a les 9 (hora solar) i a l'estiu a les 10. Un poema de Miquel Forteza («La Queda», publicat dins «L'íntim recer» el 1946, i escrit a Santa Maria) descriu molt bé aquell ambient:

*La boona nit dóna
el seu toc pausat,
que ja surt la lluna
i el sol s'ha colgat.*

I amb unes paraules senzilles i evocadores, afegeix:

*L'aire de marina
no es sent bategar
al toc de la queda
es condorm la mar.
Les cançons llunyanes
ja s'han extinguit;*

*picarols d'ovelles
sonen dins la nit.*

Repicar. Trets tocats amb les tres campanes aviat. Aquest toc és característic de les festes majors.

Toc d'escola. El matí i havent dinat fa conèixer l'hora d'anar a escola. Als allots en sentir-lo els pegava l'ànima als peus. Començava amb dues parelles de trets de la campana mitjancera i després seguia amb un enfiloll de trets seguits.

Toc d'avemaria. Amb la campana grossa. Es tocava a tres moments diferents del dia: a eixida de sol, a migdia i a posta de sol.

Toc de missa. Amb la mitjancera.

Toc de missa primera. Amb la campana grossa.

Toc de missa dels diumenges. Totes les misses del diumenge es tocaven amb la campana grossa.

Toc de missa major. S'alçava la campana mitjancera tres vegades.

Toc de missa solemne. S'alçava la campana grossa tres vegades.

Toc del divendres. Cada divendres horabaixa en record de la mort i passió de Jesús.

Toc de salve. Cada dissabte horabaixa.

Toc de vespres. Avisava per a aquesta funció religiosa.

La campana més petita de la Parròquia. Es pot veure perfectament el martell

Toc de Lourdes. Avisava també per a una funció religiosa.

A més d'aquests tocs i d'altres, les campanes de la Parròquia tocaven i toquen totes les hores, mitges i quarts del dia.

La nit de «Tots Sants» a «Els Morts» tocaven fins a altes hores de la nit, i pujaven particulars a tocar. Si es tenien morts de feia poc es pujava a tocar alguns trets a la seva memòria. Allà dalt hi havia l'escolà major, que a principi de segle nomia mestre Tomeu, que amb un fagonet convidava a menjar bunyols als que pujaven dalt del campanar.

Segurament poques campanes dels pobles de Mallorca hauran cridat tant l'esment als poetes com les de Santa Maria. Miquel Forteza i Pinya el 1906 escrigué «A les campanes de la parròquia de Santa Maria del Camí»

(segons confessió seva la primera que va escriure en català). Res millor per acabar aquesta aproximació a les nostres campanes que aquestes estrofes.

*Abans d'arribar al poble, ja
vos sent,
sempre, sempre tocau, de nit
i dia
les hores repetiu cada moment,
tocau l'escola, queda, Ave-
Maria.*

*Desperta els matins, amb
so potent,
el poble que amb la queda
s'adormia,
i a la missa primera va la
gent,
poruga com l'albada que es
destria.*

Mateu Morro i Marcé

BARTOMEU BENNASSER, PARRÒQUIA, FANG I GLOBUS

Hi ha persones que, calladament, dia a dia realitzen una activitat, un art, una feina, fins i tot una dedicació o una curolla que mereixen ser destacats i comentats. Pentura una de les persones més entranyables i alhora més conegudes de la vila, sia en Tomeu Bennàsser. Persona que tothom coneix, petits i grans, per la seva dedicació acurada al servei de la Parròquia des de fa quasi prop de quaranta anys, però alhora per ser un excel·lent roder, i per ser una de les darreres mans, que amb paciència confegeix els globus de paper, que amb cura enlaïra pels cels estelats.

En Tomeu Bennàsser Rosselló «Es Mut», neix un 15 de setembre de 1919, i neix amb un problema físic: és sordomut, per lo qual cosa no pogué aprendre gaire a una escola de principis de segle poc ensenyadora de per si, si bé sap comptar i escriure el seu nom i llinatges. Alhora patia de tant en tant atacs epilèptics, que al llarg dels anys han desaparegut del tot, sense repetir-se més. El fet de ser sord i mut, mai li ha impedit comunicar-se amb la gent, ben al contrari el seu caràcter rialler i alegre ha suposat que sia molt conegut i estimat. Així i tot, segons els seus familiars és un poc caparrut, sempre ha d'anar a la seva.

ESCOLÀ MAJOR

Ja de molt petit se sentí encisat pel món dels domasos carmesí, les negre sotanes, la fota olor de l'encens eclesiàstic, i el foc de les espelmes el captivà. Era un infant i ja era escolanet. El pas dels anys li donaren la confiança del rector mossèn Guillem Miralles, qui l'any 1950 el nomenà escolà major de la Parròquia. Càrrec que amb cura i sentiment encara exerceix.

L'escolà major s'encarrega de la part material de l'església, de que no falti res a cap unció eclesiàstica. Prepara els funerals, els batismes i noces, les comunions. També s'encarrega dels combregar dels malalts. I una funció encara vigent «tocar de morts» a les dues del migdia, l'escolà també és el campaner. Amb ell pujarem a dalt del campanar a fer fotos, malgrat els seus 67 anys, ell puja més falaguer que nosaltres els acaragolats escalons, que tantes vegades a escalat, i que tants de moments de la seva senzilla vida han compartit.

En Tomeu és un escolà fidel i fiat, que té una cura sentimental de cada una de les parts de la Parròquia, que sent com ca seva, que la cuida amb devoció i estimació. Sempre ha tengut la confiança de tots els rectors i vicaris que han passat per la vila. Fins fa poc també s'encarregava de passar bacina. En Tomeu estima, com a una mare, aquesta església que l'ha vist créixer.

RODER

Si l'Església ha estat el món on ha crescut en Tomeu, també o ha estat el fang, la terra banyada que, voltant damunt el torn, les mans acaricien fins crear un atuell de ceràmica. En Tomeu sempre fou i és molt destre amb les manualitats, sense tenir gaire coneixements fa uns dibuixos fabulosos. La seva vida professional ha estat de roder a «Can Cadufa».

Des dels 14 anys començà de mosso a la Teulera de l'amo en Rafel «Cadufa», aleshores Batle del «movimiento», ja que la seva família volia que aprengués ofici i no sols estàs pel carrer.

Bartomeu Bennàsser és l'escolà major des de fa quasi 40 anys

Aviat dominà l'ofici de roder, i amb facilitat fou mestre del torn, fent cossis, cossiols, gerres, gerres de brec, etc; passats els anys comença a fer també àmfores tipus romà, jardineres, peus de cossiols, etc. Malgrat que es jubilà als 65 anys, encara va 3 dies per setmana a Can Cadufa, ell necessita estar amb contacte amb el fang, de les seves mans sorgeixen peces casolanes antigament d'utilitat, si bé el que li agrada ferm és fer grans peces amb el torn, grans cossiols, grans cossis; peces que són difícil d'aconseguir.

El fang ha estat l'ofici d'en Tomeu, però al mateix temps la seva passió. És un excel·lent roder.

GLOBUS DE PAPER

Pero l'activitat que en Tomeu és més conegut, és per ser la darrera persona de la vila que es dedica a fer globus de paper de ceba, que després en certes ocasions -si el vent ho permet- enlaïra amunt amunt per mitjà d'un poc de cotó i esperit, essent sempre l'expectació de petits i grans.

El costum de fer globus amb paper de ceba de colors anava lligat al de fer estels, els divertiments de l'al·lèa dels primers cinquanta anys d'aquest segle depenia del seu enginy, imaginació i destresa manual, de qualsevol cosa en sorgia una festassa. Moltes persones majors, de segur que a la seva infància, han fet globus i estels, cosa que ara gairebé cap infant sap fer ell mateix, el que és una autèntica llàstima.

En Tomeu de petit ja era destre amb les mans, i ja feia per altri estels i globus, eren dels més ben fets. Ell

mai s'ha aturat de fer-ne, per la revetlla de Sant Antoni, tenim una única oportunitat de contemplar en Tomeu enlairant cap el cel els seus globus. Ara en té de construïts prop d'una cinquantena, que té classificats a la seva manera, dins sobres que fa de restes de sacs de paper.

Per construir un globus usa uns patrons de cartró, amb els quals fa les talladures de paper de ceba, que fonfegeix amb cola -un vora l'altre-. A la part superior del globus que reforça amb un rotlo de cartró, hi ha un ansa de tela per poder sostenir-lo. A la boca o part inferior del globus, hi ha dues cercles de fil de ferro -separats per una distància d'uns 10-15 centímetres-, el cercle de fil de ferro inferior conté una creu de fil de ferro, al centre de la qual s'hi penja el cotó amb esperit, la qual cosa assegura que el paper no prengui quan volen anllairar el globus. En Tomeu fa globus de diferents tamany i combina diversos colors a cada un, ens en mostrà un que feia més de 2 metres d'alt.

Per enlairar un globus, primer una persona l'ha d'aguantar per l'ansa ben estirat, i una altra de baix amb una ventalla l'ha d'inflar d'aire. Quan és ben plé, prenim foc al cotó amb esperit que hem penjat de baix, anant amb cura de que no prengui el fràgil paper de ceba. La temperatura de l'aire de l'interior fa que, falaguer, s'enlairi amunt. Aquest senzill espectacle al bell mig de la nit és captivador i encisador, i ens demostra que les coses senzilles són molt belles i fascinants.

En Tomeu Bennàsser, una persona senzilla, humil, però alhora de caràcter alegre i rialler. Que

En Tomeu, fent una peça al torn.

amb orgull mostra les cicatrius que té al cos i braç, quan ja fa molt d'anys es produí un accident al forn de la teulera. En Tomeu conegut i saludat per tots els santamariers és afable i molt humà. Una vida dedicada amb estimació a tres amors: La Parròquia, el fang i els globus de colors.

Agraïm la col·laboració oferida per la seva germana Catalina i neboda Antònia, sense les quals no haguéssim pogut realitzar aquesta semblança d'un home que dia a dia s'ha sentit des de la seva callada senzillesaa santamariers. A més a més està molt content de sortir a les planes de COANEGRA, ens comunicà amb molta alegria que així el recordarien fins i tot després de mort.

Fotografies: Rafel Pizà
Text: Bernat Calafat.

De tots es coneguda l'afició d'En Tomeu a fabricar globus de paper.

STILL'S

Plaça Hostals 37 • Tel: 621122

Santa Maria del Camí

HISTÒRIA

ELS MATES DE SANTA MARIA (i II)

En Bartomeu, fill de l'amo en Francesc de Son Mates, quan el posaren a l'escola del mestre Joan Bautista Beltrán, de Binissalem, comptava ja nou anys d'edat, i fou tan aplicat als estudis, que prest destacà entre els altres alumnes. En acabar l'aprenentatge, el mestre aconsellà al pare que posàs aquell jove a la Ciutat per seguir estudis a la Universitat. Estudià la carrera de Medicina, i en rebre el certificat que l'autoritzava per actuar de metge, retornà a Santa Maria i començà a treballar en la dita carrera. El seu germà Vicenç que heretà Son Mates, en son testament que feu a 21 de gener de 1685, diu el següent. «Jo Vicens Mates, fill de Francesch i de Beneta Oliver, dit de Son Mates, de Couanegra, elegesch en mermessors a Antonina Roig, ma muller i a lo senyor Bartomeu Mates, mon germà metge i a Joan Roig, mon sogre». Per tals detalls es confirma que el metge era aquell estudiant que desset anys abans son pare posà a escola. Els Mates es destacaren promptament dins el poble, tenint un metge entre la família. Però la vida no era fàcil als metges per aquells dies, especialment a nostra vila, a la qual hi havia cinc facultatius de tal especialitat. Per tant la feina estava molt repartida. Als llibres dels clavaris de la Casa de la Vila, trobam que don Bartomeu Mates a 1697 actuava també d'escrivà a l'Ajuntament, sens deixar el treball de metge. A 1702 s'elegiren 4 directors per la nova parròquia, i un d'ells fou el metge Mates.

A l'any 1710 cobrava quinze lliures per esser escrivà universal. Passaren més temps i a 1761 era director de l'obra de la sèquia que s'estava construint per abastir d'aigua al poble, des de Son Torrella. Així el metge Mates de son treball en treia profit. Com a metge destà i era sol·licitada la seva presència als pobles veïnats del nostre. Així pogué adquirir quatre solars que li vengueren els administradors de l'obra pia que deixà en morir el sacerdot don Nicolau Borràs, de bona memòria. Hi construí una gran casa que a l'any 1680, el 27 d'octubre, pogué capbrevar, i consta el següent: «Item denuncia quatre solars contigüos y cases en ells edificades» «Confronten ab carrer de Muro, ab cases i trast de Josep Nicolau, alies Bon Jesús, ab trast de Joana Capó i ab terres de dita obra pia, i també ab cases de Vicenç Mates, son germà». Es troba tal notícia al llibre primer de Capbreuacions de la Casa Oleza. Aleshores comptava el dit metge 31 anys d'edat. Segurament més enavant reformà la façana, quan tenia el fill major que estudiava per esser sacerdot. En tal reforma es donà una decoració molt atraient a la casa especialment al frontis, a base de pedretes negres, seguint línees voltades en graciosa disposició. Una creu de bona factura situada a la part dreta, mirant la casa, també dibuixada amb les dites pedretes, atreu la mirada de l'expectador. ¿Per què tal decoració?. Segurament fou idea del fill major que era estudiant per sacerdot o tal volta ja ho era, que la casa que seria seva ostentàs el signe del

Cristianisme. De tota manera el dibuix no desentona i decora dignament la façana. El portal de la construcció és molt notable, tot de pedra viva del país, de gust renaixentista i dóna aspecte senyorial a la casa. Totes les finestres també estan revoltades pedretes, formant tot el conjunt una obra d'indiscutible valor arquitectònic. L'interior de la casa dels Mates consta de dos aigüavessos. Al de davant a mà esquerra, entrant, una espaiosa sala serveix de rebedor, amb bon mobiliari per descansar. A la paret hi havia anys passats dos quadres de bones mides, pintats a l'oli representant un home ha d'edat i una muller també ja major, d'estament d'amos de possessió, que eren avantpassats del marit de Dª Margalida Calafat Cabot, darrera propietària de la casa, la qual l'ha deixada per servir a persones de tercera edat. L'estil de la pintura és el clàssic del segle passat. A la part de la dreta hi ha una cambra dormitori. A l'aiguavés de darrera, a la dreta està l'escala per pujar al pis, i a l'esquerra hom pot veure un objecte molt interessant, clavat a la paret, prop del portal que dóna pas a la cuina. Es tracta d'un aiguamanil fet de pedra viva de diversos colors, al qual es contempla un anagrama compost per la lletra M, bastant grosseta, amb una A al mig. A la M a la part superior hi ha una retxeta, una altra al mig i una tercera a la part de baix. A la dreta hi ha una petita S. El conjunt forma un anagrama de difícil interpretació. Però en ocasió de l'homenatge que l'Ajuntament dedicà, ja fa bastants anys al venerable missioner franciscà P. Cabot, que morí a Bolívia en fama de santedat, i que havia nat en aquesta casa del nostre poble, les autoritats i convidats miraren l'anagrama, i fou el Dr. D. Miquel Dolç i Dolç, que de prompte digué: Això diu MATE. Efectivament tots els presents ho aprovaren. Davall el dibuix hi ha la data de 1759, any de la seva construcció. Aquest detall confirma que la casa fou construïda per la família Mates.

FINAL DELS MATES

El Dr. D. Bartomeu Mates tingué dos fills. El primogènit, Francesc, estudià la carrera eclesiàstica, i va ésser capellà, el segon, Miquel Joan Mates, fou Dr. en Medicina. El pare morí el 14 de desembre de 1737, i està enterrat davant la capella de Sant Joaquim, als 78 anys d'edat. El fill segon s'havia casat amb la Sra. Joana Anna Noguera. Tingué fills, essent el major Bartomeu el que fou l'hereu. Dit Bartomeu Mates Noguera també era metge, i contragué matrimoni amb D Joana Anna Ripoll, i tingueren tres filles. Les dues majors moriren joves i la tercera, de nom Catalina, sobrevisqué, i per tant fou l'hereva. El pare morí de mitjana edat, i la viuda contragué noves núpcies. La filla, Catalina, en arribar als deu anys, cansada tal volta d'estar amb un padastre, volgué ingressar al monestir de Santa Clara,

Dins la casa de Cas Metge Rei, a sa plaça de la Vila, hi ha l'anagrama amb la paraula MATES. Està situat damunt un aiguamanil.

de la Ciutat de Palma. La seva mare hi consentí. En professar al convent, rebé el nom de Sor Maria Lluïssa. Aquesta monja deixà abandonada en mans de la seva mare, l'Hisenda que li deixà el seu pare, que consistia amb la casa de la plaça i també amb onze quarterades de terra, que eren la seva riquesa. El monestir elegit era ja important. El rei Jaume I, el Conqueridor, havia autoritzada la fundació pel juliol de 1256, per la qual cosa les monges fundadores compraren uns solars extensos que havien tocat, quan feren el repartiment, a Bernat de Santa Eugènia, el magnat fundador de la nostra vila a la vall de Coanegra.

Per saber notícies de la nova novícia, vaig anar al convent de Santa Clara per parlar amb Sor Catalina Thomàs Sastre Sureda, religiosa encarregada de l'arxiu de la casa, la qual s'oferí per cercar notes de Sor Catalina Mates, que han resultat suficients i per tant molt agraesc a la referida monja el seu interès i bona voluntat. En els dits documents es fa constar que Sor Maria Lluïssa Mates entrà al monestir als deu anys d'edat; que havia estada batiada l'any 1764, de son naixement, pel rector Rd. Francesc Mora, dia 24 de setembre de l'any referit; rebé la confirmació el 4 de Maig de 1766, quan tenia dos anys no complits, de mans del bisbe don Francisco Garrido de la Vega; que ingressà com a novícia a 1774, i que el següent any li donaren l'hàbit d'aprovació, dia 24 d'abril de 1775. A 1776 la seva mare la senyora Ripoll pagà deu lliures per la terça d'aliments de la novícia i el mateix els anys següents. També ho feu D. Francesc Ramis, segon marit de la mare de Sor Catalina Mates, i diu el document:

«Paga deu lliures per la terce anticipada dels aliments de sa fiastre, i tretza per la roba que se acostuma donar al convent». Però en arribar a 1780, complits els setze anys, la novícia havia de professar com a religiosa de Cor, i això suposava despeses importants, i la mare no volgué o no pogué sufragar-los. Per aquest motiu Sor Maria Lluïssa Mates, subscrigué el següent document davant el notari D. Antoni Muntaner i Muntaner, dia 10 de desembre de 1780, que vaig poder trobar a l'arxiu del Regne de Mallorca, i diu: «En atenció que ningú de mos parents, ni adhuc la dita senyora mare, se són oferits a costear los gastos precisos i necessaris per la mia professió, lo que és impediment per professar a causa de que no em trob amb diner efectiu per tal efecte, i haver-se oferit lo doctor en Medicina D. Rafel Cabot i Mates, mon parent de bona voluntat costear lo necessari per la mia professió de grat i certa sciencia ab lo present acte, solemna estipulació, renuncio i relax i don a favor de Vossa Mercè dit Dr. en Medicina, D. Rafel Cabot i Mates, mon cusí, de Santa Maria, present i abaix acceptant, tots los bens mobles i immobles, presents i esdevenidors a mi pertanyents, ab los pactes següents: Primo, me reservo quinze lliures anuals per mos usos, pagadores cada any ab dos iguals pagues. Item, me reservo cent lliures per mon enterro i obra pia, que V.M. dit doctor Cabot haurà satisfer seguida la mia mort. Item, es pacte que V.M. dit Cabot em deurà entregar siscentes lliures lo dia present, per la mia professió, davant el notari infrascrit. Item, és pacte que V.M. deurà pagar dotze lliures perpètuas i dotza vitalícies i quatre quarteres de blat cada any a la Rda. Mare Abadesa de dit convent». Segueixen altres condicions, però les més importants són les descrites. Acaba el document amb la següent nota: «Per ésser menor de 25 anys, però major de 16, juro a Déu Nostro Senyor, i a sos quatre Evangelis, en mà i poder del notari infrascrit, que no me apartaré de lo estipulat, per rahó de la mia menor edat...» «I present a dites coses, jo dit Dr. Rafel Cabot, accepto la sobredita renuncia i donació... i li fas les gràcies». El document va firmat per la atorgant, Sor Maria Lluïssa Mates i el doctor Cabot.

Un any després, el 10 de gener de 1781, reunida la Comunitat, presidida per la Rda. Mare Abadesa, Son Antònia Fuster, donà l'hàbit de Professió a la senyora Sor Maria Lluïssa, Caterina Mates, per religiosa de Chor. No consta si hi assistiren la mare ni els parents. De la vida de la nova monja, en el referit arxiu, solament hi ha la notícia de què fou mestra de novícies. El càrrec era important i solament es confiava a la religiosa més prudent i de notòria aptitud per l'ensenyament. Sor Lluïssa tingué dilatada vida, puix arribà als vuitanta-cinc anys. Acabà la seva existència dia 17 de desembre de 1849. Havia pertanguda al monestir durant 75 anys, cas digne de consideració per la llarga permanència i dedicació a la clausura. Firmà l'acte de defunció l'Abadesa Sor Maria Lluïssa Rosselló. La difunta deixà molt bona memòria. Fou la darrera successora de la família principal dels Mates del nostre poble, que es distinguí sempre per la correcció de costums i la bona dedicació a la Medicina dels metges que tingué.

Per la donació que atorgà la darrera representant dels Mates, la religiosa Sor Maria Lluïssa, dels seus béns, a favor de son cosí, el Dr. D. Rafel Cabot Mates, dit de Ca'n Rei, ara a la casa situada a la plaça de la vila, li diuen Ca's Metge Rei.

ANDREU BESTARD MAS

JOVE A JOVE

MIQUEL DE S'AVENC

«UN BAR ES MOLT ESCLAU»

En Miquel Rosselló Amengual, juntament amb so seu cuyat, fa més de quatre anys muntaren un bar, que té música, sense televisió, i totalment enfocat als joves, va esser per tant el primer cafè exclusivament jove de Santa Maria, essent, com a quasi tots el pobles de Mallorca ho són, bars consemblants, el centre dels joves.

TOMEU - Com així posàreu el Bar?

MIQUEL - Es meu cunyat i jo, tenguérem aquesta idea i la tiràrem endavant, en principi, ho vaig fer com a inversió i seguia fent feina de fotògraf amb en Miquel emperò va arribar un punt que havia de deixar una cosa i clar, me vaig tirar a lo meu.

- Com el volíeu enfocar, a quina gent voliu estirar?

- En principi el posàrem per tothom, emperò clarament inclinat de cap els joves, ja des del principi, tenguérem una resposta fabulosa, els càlculs que havíem fet, dels possibles clients varen esser desbordats, crec que triplicàrem els nostres càlculs.

Més envant decidírem obrir també de bon matí i així el bar els dematins serveix a treballadors per beure el cafè i per bere-nar, el nostre horari és de les cinc del matí, fins a les dues o les tres de la nit. Els dematins s'atura molta gent de fora poble.

- Fins a quina hora podeu tenir música?

- Teòricament, només en podem tenir fins a les dotze, però no es fiquen molt amb noltros, sempre que a partir d'aquesta hora tenguem música ambiental fluixeta.

- I te pareix bé?

- Si me pareix totalment comprensible, ja que més amunt de les dotze, si tenguéssim la música forta molestaríem els veïnats.

- Quina música soleu posar?

- Posam de tot. A l'hora de posar un disc, allò que mires és l'ambient que hi ha en aquell moment, com t'he dit al nostre bar tenim diferents tipus de clientel·la segons l'hora que és. El dematí posam música ambiental, fluixa, a l'hora del martini que ja comença a venir la gent jove, ja poses qualche disc més modern, l'hora-

La cervesa és el que més es despatxa a S'Avenc

baixa, posam sobretot música moderna i actual, i la que més m'agrada és la d'en «Bob Dylan», «Simon and Garfunkel» o «Supertramp» que la solc posar a darrera hora.

**LA GENT
SEMPRE
DEMANA MARCA**

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

CAIXA DE PENSIONS

"laCaixa"

En Miquel preveu un bon futur pel centre comercial que s'està creant als Hostals.

- Se beu molt d'alcohol?

- El noranta per cent, del que servim té alcohol, emperò això depèn sobretot del dia que és, o sigui els caps de setmanes és quan se beu més, i més combinats, en canvi els dies feiners servim sobretot cervesa. La gent te demana marca, quan te diven un «Cuba-Libre» especifiquen de «Gordons» o «Larios», la gent sempre demana marca maldament no sempre, ho conegui, també s'ha de

dir, que els homos beuen molt més que les dones.

- Se consumeix Droga?

- El consum es mínim.

Aquest és un problema per noltros perquè la gent que fuma mos compromet seriosament, ja que dins un local públic no se pot fumar, he de dir que això de fumar «porros» ja passa, cada vegada veus menys gent que en fuma, **va esser una moda que està acabant.**

- El fet de què s'obris

l'Obac, com vos va afectar?

- S'Avenc va ser un bar puntual a Santa Maria, i com que va anar bé se'n muntà un altre consemblant, que és l'Obac, jo crec que a la llarga mos ha beneficiat, perquè el fet d'haver-hi dos centres de jovent, fa que la gent se mogui d'un lloc a l'altre, els meus clients són també clients de l'Obac, a més a més ha donat molt d'ambient al poble, fent així que molta gent de

fora poble vengui a Santa Maria.

- Ara acabau de fer reforma. Què heu fet?

- Més que una reforma ha estat una neteja profunda i un canvi de mobiliari, cosa totalment necessària si no vols quedar aturat.

- I quins projectes tens?

- Mira, el meu projecte més acostat és deixar el bar, no m'ha agradat mai dur el bar, un bar és molt esclau. La meua idea és explotar-lo al màxim durant una sèrie d'anys i llavors sortir-ne. Està clar que una persona de vint-i-tres anys com tenc jo, no pot aspirar a estar tota la vida tancat dins un bar.

Per ventura projecte no en tenc cap en concret, emperò idees sí, tenc idea de posar una tenda de so, o una d'esports i també m'agradaria dedicar-me a la fotografia professional, que és el meu vertader ofici.

- I per acabar quins hobbies tens?

- Hobbies! gratar-me la panxa i dormir.

- Deus tenir qualche afició!

- Tu no saps què és dur un bar!

Ja acabada la conversa en Miquel mos explica, més detalladament les seves idees comercials, té idees i moltes ganes de fer feina.

Entrevista - Bartomeu Sastre

Transcripció
Pere Calafat

perruqueria

JOAN I MARIA

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

FORN - PASTISSERIA

BOVER

CA'N BLANCO

Carrer Llarg, 58
Tel. 62 00 52

BÀSQUET

HA COMENÇAT LA TEMPORADA AMB SIS EQUIPS SANTAMARIERS

Una nova temporada acaba de començar. Aquesta vegada amb el problema d'infraestructura resolt, ja que és a punt d'inaugurar-se la nova pista que s'està fent al camp municipal d'esports. Els dirigents van com al.lots amb sabates noves, perquè aquest era un dels gran problemes que tenien, ja que fer entrenar i jugar a sis equips a una pista, resultava d'allò més complicat.

Aquest any la totalitat de les plantilles són sis. L'infantil masculí, el cadet masculí, els juvenils masculí i femení i els dos equips de senior, tant masculí com femení.

Respecte a l'infantil, cal dir que està format per quatre jugadors de la temporada passada i la resta dels seus components són nous. Evidentment no es poden esperar grans

resultats d'aquest equip, si bé això és el que menys importa, ja que la seva principal funció és potenciar aquests al.lots perquè aprenguin a jugar de cara a properes temporades poder anar pujant d'un equip a l'altre amb garantia de què ho poden fer bé.

Pel que fa al cadete masculí, està format pels jugadors que jugaven l'any passat a l'infantil i uns quants més veterans. Aquest equip pot esser una gran sorpresa, i que de l'any passat, quan els al.lots jugaven a l'infantil, ja sols d'allò els queda el nom que porta cada un, perquè varem tenir ocasió de veure'ls jugar ni més ni manco que contra el Patronat A, equip punter de la categoria, i francament varem quedar amb la boca oberta. Saben jugar, ho fan amb moltes ganes,

saben estar al mig del camp, tenen forces, idees clares i el que és molt important il.lusió. Malgrat perdre per quinze punt de desavantatge, varen fer anar al Patronat de bòlit en més d'una ocasió. Pot esser un equip que destaquí aquest any.

En quant al Juvenil femení, podem dir que està en un any de transició, perquè malgrat què unes quantes jugadores provenen del Juvenil i ja tenen experiència, la majoria de l'equip ve del cadete femení de l'any passat. Són jugadores que tenen gran projecció, perquè la majoria són altes i tenen qualitats per poder jugar bé i obtenir bons resultats, encara que repetim tal vegada hagin d'esperar un any o dos més per poder estar als llocs de dalt de la taula de la classificació.

El juvenil masculí manté pràcticament els jugadors de l'any passat, si bé té qualche baixa important que ha passat a formar part del primer equip. Les aspiracions són bones, ja que els al.lots varen demostrar que ho podien fer d'allò millor, tenint l'any passat una gran plantilla, a on la falta de sort a vegades i qualche errada d'altres, va fer que no tenguessin els resultats de tots esperats.

Esperem que aquest any l'equip vagi més centrat i que es posi a l'altura que pot estar.

L'equip senior femení, incorpora jugadores procedents del desaparegut junior, i manté les de l'any passat. Igualment incorpora una jugadora forana, procedent en temporades passades del Sant Josep. Nom Maria Antònia i és d'Alaró. Té envergadura, sap jugar, però encara li falta acoplament amb les seves noves companyeres. Parlant amb el seu entrenador, ens comenta que aquest any, després d'haver reunit a la segona divisió per falta d'equips, ja que sols eren quatre, i el que més interessa en aquests moments és jugar per arribar a formar un bon equip, no fa comptes de perdre cap partit, ja que diu que té un equip molt compensat, amb tres bones bases, altres tants ales i bons pivots. L'únic que li falta és un poc d'altura, encara que aquest problema queda sol.lucionat amb la incorporació de jugadores juvenils als partits. De moment, al primer partit varen apallissar l'equip de

Equip cadet masculí

Equip Juvenil femení

Llucmajor, bé és ver que encara es va conèixer la manca de conjunció i partits.

De tots és sabut que enguany l'equip senior masculí té un bon conjunt, capaç de fer la sorpresa a qualsevol moment. Malgrat les sensibles baixes d'en Mateu Canyelles i en Pere Truyols, que s'ha incorporat no fa gaire a l'equip del Patronat, l'equip, a falta d'altura té com a principal arma el contractac, per la rapidesa dels seus components i una forta defensa que arriba a ofegar l'equip contrari. I deim que aquest equip és capaç de tot, perquè en la primera jornada va guanyar a ca seva a un dels gallets de la lliga, la Impremta bahia; però el següent diumenge va perdre a casa amb el Molinar. Tal vegada, el que falta és aclarir les idees i a ben segur que amb una molt bona preparació física i degut a les característiques dels seus components poden destacar aquest any, si no tan bé com l'any passat, amb una temporada similar.

El que si pareix que no arriba a resoldre's és el problema econòmic. Enguany i degut a això, els components de les plantilles hauran de bestreure de la seva butxaca els doblers per poder comprar-se unes calces i calçons per poder jugar. Es pretén mantenir els socis anteriors de l'any passat a més de fer-ne de nous. Es faran rifes, loteria, i a ben segur que la temporada acabarà però com cada any, deficitària. És ben cert que es tracta d'un club modest i que fan falta solucions per resoldre aquest problema. És clar que no basta amb les subvencions, amb els socis, loteries, etc. Però el que també és molt clar és que el col·lectiu de persones que el formen no dona abast a tanta feina com tenen. És d'admirar el que fan pel bàsquet, perquè ells han fet possible durant molts d'anys que aquest esport sigui a Santa Maria. Però també és ben cert que a Santa Maria (cosa molt estranya), no hi ha cap directiva dins aquest esport.

També és ben cert i sabut per tots que hi ha un grup de persones que estan interessades en ajudar el Club. Un grup de persones que podrien formar una bona directiva i que ja s'han ofert per fer-ho. Això no vol dir que el principal problema, que és l'economia quedàs resolt, però sí que si s'assignàs una feina específica per cada component, els actuals es podrien dedicar a la seva feina molt millor, més descansats i no tan ofegats com fins ara. Es podria repartir la feina entre tots els directius. Secretaria, Tresoreria, finançament, cercar esponsors, els entrenadors a entrenar i no a gestionar, etc. etc. etc.

No és fàcil fer-ho, però, ¿perquè no s'arriba a un acord? ¿Perquè no es posa en marxa una cosa tan necessària com aquesta i que és el bàsic per un Club, el formar una directiva i resoldre els problemes o intentar solucionar-los entre tots?

De moment no tenim resposta per explicar-ho,

però també pensam o volem pensar que sí s'arribarà a un acord i que al cap i a la fi tot pot quedar resolt. Perquè si no fos així, podem dir que actualment la cosa és bastant dramàtica, que no hi ha doblers, que si no es fan nous socis o rifes, o loteries o aquesta mena de rosaris que sols solventen qualche petit problema, que no tots, pot arribar un moment en què ni hi hagi doblers per pagar els àrbitres. No es fa pagar entrada, es fan pocs socis, no hi ha esponsors; sols qualche casa comercial que aporta qualche equipatge, calçons, etc. I sort que és així, perquè cas contrari cadascú hauria de desembutxacar doblers per jugar amb una samarreta com la del seu company. És cert que es fa feina i molta. Però de vegades fent via per falta de temps, o de vegades no es pot acabar per la mateixa cosa. Tots plegats i en conjunt amb una feina definida per cada un sí que es podria fer. Al manco intentar-ho.

XISCO

FUTBOL

GARBULL «POSITIU» A CA'N PICAFORT

El primer partit de lliga que va jugar el C.E. Santa Maria de Tercera Regional va esser a Ca'n Picafort, amb el resultat final del partit d'empat a un gol.

Fins aquí, tot pareix normal, fins i tot positiu ja que empatar a camp contrari sempre ho és. Però el que realment va passar és una altra història. Poc després del minut vint de la segona part, un jugador del Ca'n Picafort, va agredir el porter del Santa Maria, amb una forta puntada de peu a la mà, quan aquest ja havia agafat la pilota. L'àrbitre, evidentment, el va expulsar, mostrant-li la tarja vermella. La sorpresa va arribar quan el jugador local no va voler sortir del camp, i va començar a amenaçar a l'àrbitre dient-li que si el treia un gran garbull, que una vegada acabat, i davant la sorpresa dels juga-

dors del Santa Maria, tot continuà igual com si no hagués passat res. Ni jugadors expulsats, ni tan sols cap tarja. I per rematar, un minut abans d'acabar el partit, l'àrbitre pita un penalt a favor del Ca'n Picafort. Tiren, marquen i es dona per acabat el partit. Evidentment, la indignació dels nostres jugadors era lògica.

Uns quants de dies després, arribà una carta al club, que fou un annex que havia fet l'àrbitre a casa seva, explicant que de no haver actuat d'aquella manera hagués sortit del camp mal parat. De resultes de tot això, fa uns dies varen rebre la notícia que el partit havia acabat al minut vint de la segona part, quan el Santa Maria guanyava per 0 a 1, i que havien estat suspesos per uns quants de partits tres jugadors del Ca'n Picafort.

Al cap i a la fi s'ha fet justícia, i el Santa Maria s'ha quedat amb els dos punts. Una dada curiosa que ha acabat satisfactòriament pel nostre Club. Molt poques vegades ho podem dir quan passen aquestes coses, ja que fins fa poc el Santa Maria pareixia perseguit per les injustícies.

S'HAURÀ DE JUGAR FORA CASA

La primera jornada de lliga, el passat vint de Setembre, s'havia de jugar el partit corresponent a la tercera regional entre el Santa Maria i U.E. Lloret. Aquest partit no es va jugar, perquè mitja hora després que havia d'haver començat el partit, l'àrbitre no havia comparegut. S'acordà entre els dos equips que es faria un ajornament del partit i que ja s'entendrien per posar

la data. Després d'unes gestions entre els dos clubs no s'arribaren a posar d'acord i passat el termini per donar unes dates, la federació es va posar per mig per tal d'arreglar la situació i va fixar el proper dia 28 d'Octubre per jugar el partit a les 8'30 del capvespre.

Però degut a què la il·luminació del camp de fútbol no és suficientment apta per poder jugar un partit de competició, va donar l'oròre que es cercàs un camp en mínimes condicions, arribat el Club a un acord per poder anar a jugar a Consell, lloc que degut a la proximitat i les condicions de llum pareix el lloc més adient. Així que ja ho sabeu. El qui vulgui veure aquest partit; el proper dia vint-i-vuit a Consell a les vuit i mitja del capvespre.

XISCO.

Es bàsica per la nostra cultura.

Es la Biblioteca Bàsica de Mallorca que ara t'ofereix el llibre "LIBRE D'AMIC EMMAT". És un llibre que porta a l'abast de tots els mallorquins el més representatiu de la literatura i cultura de Mallorca.

El llibre "LIBRE D'AMIC EMMAT" és una obra que no pot faltar a la teua biblioteca. És una obra que no pot faltar a la teua biblioteca.

BIBLIOTECA Bàsica DE MALLORCA

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

QUEIXES ALS VESTIDORS

La majoria dels components dels equips de futbol, es planyen de què a partir de la caseta número onze fins a la quinze, hi manca aigua calenta. Aclarim que no és que no surti aigua calenta per les dutxes, sinó que una vegada que hi ha un parell de grifos oberts, la falta de pressió al termo o allà on sigui fa que tan sols ni surti aigua per la dutxa. Això du a què en acabar l'entrenament hi arribi a haver un rosari de jugadors que van d'una caseta a l'altra per poder dutxar-se així com cal. El resultat, molt probablement una vegada entrats dins l'hivern de ple en cas de què el problema no quedi solucionat: molta de gent constipada, tothom de mal humor, i sense ganes de tornar a entrenar, com molts d'anys així ha succeït. Esperem que la comissió d'esports o manteniment de les instal·lacions de l'ajuntament agafi cartes dins aquest problema i el solucioni com més aviat millor, perquè ben aviat arribarà l'hivern i tornarem a tenir el problema de sempre. Imaginam que la solució o possible solució ja pot esser en marxa i ben aviat quedarà arreglat.

Ens varen demanar que exposàssim aquest problema per una més ràpida solució. Així s'ha fet.

ACTUALITAT DE LA UNIÓ SANTA MARIA

La lliga de Petanca ja s'ha iniciat pels dos clubs santamariers que, en el moment de tancar aquestes línies, han disputat ja dues partides. Parlarem, en una futura edició, del Villa Sta Maria que juga a Segona Categoria, però al present número contarem un poc l'actualitat de la Unió Sta Maria que està enquadrat, com l'any passat, dins la Tercera Categoria.

Comentàvem amb en Josep Torreblanca, president del Club de Cafè Can Menut, que la Federació Balear és la segona de l'Estat Espanyol en nombre de clubs segons la darrera memòria presentada per la Federació Espanyola, i això és tot un sím-

toma de l'interès creixent que té aquest esport, interès que la Unió de Sta Maria vol fomentar a la nostra vila amb la seva política de crear una jove pedrera de jugadors santamariers.

Aquest és, precisament, el principal objectiu del club, que després no posa cap impediment, sinó tot el contrari, per a què els jugadors que assoleixen un bon nivell puguin anar a reforçar altres clubs, sigui el Villa o siguin clubs de superior categoria. Això s'esdevingué al final de la passada temporada en què dos jugadors juvenils deixaren la Unió Sta Maria per passar a jugar la competició de Primera Categoria amb la Unió

d'Inca, club amb el qual la petanca santamariera hi manté bones relacions des de sempre. Per a aquesta temporada la Unió Sta Maria compta amb quatre jugadors nous, i dels 14 que integren la plantilla n'hi ha

tres d'infantils i dos de juvenils. A continuació vos detallam els resultats obtinguts fins ara:

Cristina, 4; Unió Sta Maria, 5.

Unió Sta Maria, 4; Son Flor, 5.

J.S.M.

CLUB PETANCA UNIÓ SANTA MARIA

President: Josep Torreblanca Rico
Vicepresident: Jaume Vallés Borràs
Secretari: Gabriel Borràs Busquest
Vocal: Rafel Torres Pineda
Jugadors:

- Josep Torreblanca Rico
- Salvador Torreblanca Gilabert (juvenil)
- Jaume Vallés Borràs
- Magdalena Colom Matas
- Salvador Morell Estarellas
- Josep Suau Sureda
- Catalina Suau Gelabert (infantil)
- Casimiro Arrébola Martín
- Rafel Torres Pineda
- Rafel Torres Domínguez (juvenil)
- Francesc Torres Domínguez (infantil)
- Josep Torres Domínguez (infantil)
- Alfred Verdú Asensio
- Gabriel Borràs Busquests

CERÀMICA CAN BERNAT

TELÈFON 62 01 78

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Instal·lacions elèctriques
Xarxes de baixa tensió
Reparacions en general

FORELECTRIC

Bartomeu Pasqual, 4-A - Tel. 62 09 39

ESTUDI FOTOGRAFIC

Llorenç Frontera

— REPORTAJES

— ESTUDIS Plaça Hostals 44 Sta. Maria Tlf. 62 02 39

RENAULT

MARTI CANYELLES FERRANDO

SERVEI OFICIAL

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 71

Tel. 62 06 74

SANTA MARIA DEL CAMI

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

Destil.leries

SANTA MARIA

Palo Resolis - Herbes Foc i Fum

Rei Sanç, 3 - Tel. 62 01 66

distribuidora

ARTINET

-Articles de neteja

-Productes per a piscines

Plaça Can Orell, 12 - Tel. 62 07 18

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

**TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL**

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

VINS RUBI
ELABORACIÓ PRÒPIA

Celler:

Bartomeu Simonet, 4 - Tel. 62 00 68

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobylettes

*Moto-serra ECHO

*Moto-cultor PIVA

*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30